

Голові спеціалізованої вченої ради Д 76.051.03
у Чернівецькому національному університеті
імені Юрія Федьковича
проф. Макару Ю. І.

м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка» **Хоми Наталії Михайлівни** на дисертацію **Кучика Олександра Сергійовича «Регіональні міжнародні організації в умовах глобальної трансформації системи міжнародних відносин»**, представлену на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

Вивчення дисертації здобувача, анотації до неї, реферату та опублікованих праць за темою дослідження дає підстави для розгорнутої характеристики основних результатів авторського дослідження О. С. Кучика, визначення його відповідності критеріям, які викладені у чинній редакції «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук».

Актуальність теми дисертації зумовлена докорінними змінами сучасного світового порядку, що характеризуються переходом від відносно стабільної моделі міжнародних відносин до складної, фрагментованої та поліцентричної системи. Посилення геополітичного суперництва між провідними центрами сили, трансформація механізмів глобального управління, криза універсальних міжнародних інститутів, зростання кількості регіональних конфліктів, економічна фрагментація та поширення нових транснаціональних викликів актуалізують роль регіональних міжнародних організацій як важливих акторів сучасної міжнародної політики.

З позиції політичної науки актуальність теми визначається необхідністю переосмислення ролі регіональних міжнародних організацій як інститутів політичного управління, колективного прийняття рішень та забезпечення регіональної стабільності. У сучасних умовах вони дедалі частіше виконують функції, які традиційно асоціювалися з глобальними міжнародними організаціями: здійснюють політичне посередництво, врегульовують конфлікти, координують безпекову політику, формують регіональні режими економічного співробітництва, сприяють розвитку демократичного врядування та забезпеченню прав людини. Водночас спостерігається істотна диференціація ефективності діяльності різних регіональних організацій, що зумовлює необхідність вивчення чинників їхньої інституційної спроможності, моделей ухвалення рішень, механізмів адаптації до кризових явищ та здатності формувати регіональні політичні порядки.

Особливого значення ця проблематика набуває в контексті сучасних теоретичних дискусій щодо еволюції багаторівневого врядування, регіоналізму та нового регіоналізму, взаємодії між формальними міжнародними інститутами й неформальними політичними механізмами, а також співвідношення державного суверенітету та наднаціонального управління. Дослідження регіональних міжнародних організацій дозволяє глибше зрозуміти закономірності трансформації сучасних політичних інститутів та механізмів міжнародної кооперації.

Також актуальність теми дослідження обумовлена сучасними змінами архітектури світового порядку та переосмисленням місця регіонального рівня у функціонуванні міжнародної системи. Ослаблення здатності універсальних міжнародних організацій оперативно реагувати на глобальні виклики, загострення конкуренції між великими державами, формування нових центрів сили, зростання ролі регіональних держав та посилення процесів геополітичної фрагментації сприяють перетворенню регіональних організацій на самостійних акторів міжнародних відносин. Вони дедалі активніше впливають на формування регіональних балансів сил, розвиток інтеграційних процесів, координацію зовнішньої політики держав-членів, забезпечення економічної взаємозалежності та реагування на безпекові виклики.

Глобальна трансформація міжнародної системи супроводжується одночасним розвитком різних моделей регіоналізму, що демонструють відмінні підходи до інтеграції, колективної безпеки, економічного співробітництва та політичної координації. Це зумовлює необхідність порівняльного аналізу діяльності регіональних міжнародних організацій, оцінки їхньої ефективності в умовах кризових процесів, дослідження механізмів взаємодії з глобальними міжнародними інститутами та визначення їхнього впливу на формування нового світового порядку.

Для України ця проблематика має особливе практичне значення. Повномасштабна російська агресія продемонструвала неоднакову ефективність різних регіональних міжнародних організацій у питаннях забезпечення безпеки, підтримки держав-членів, запровадження санкційної політики, координації гуманітарної допомоги та післявоєнного відновлення. Водночас інтеграція України до європейського політичного простору, поглиблення співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями, розвиток нових регіональних форматів співробітництва, підготовка до повоєнної відбудови тощо актуалізують необхідність комплексного наукового аналізу сучасних тенденцій розвитку регіональних міжнародних організацій та їхньої ролі в умовах глобальної трансформації системи міжнародних відносин.

Отже, актуальність дослідження визначається необхідністю комплексного політико-наукового та міжнародно-політичного осмислення трансформації ролі регіональних міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин, виявлення закономірностей їхнього розвитку в умовах формування

нового світового порядку, оцінки їхньої інституційної ефективності та потенціалу як ключових суб'єктів регіонального і глобального врядування.

Відзначимо: актуальність теми достатньою мірою обґрунтована у вступі до дисертації; вона пов'язана з потребою осмислення реального місця і ролі регіональних міжнародних організацій у глобальній трансформації міжнародної політичної системи.

Обґрунтованості тверджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, сприяли:

– *по-перше*, логічна структура проведеного дослідження, що поступово розкриває теоретико-методологічні засади політологічного аналізу регіональних міжнародних організацій (с. 40-116); процеси становлення та розвитку системи міжнародних (с. 117-192) та регіональних (с. 193-251) організацій; механізми прийняття та імплементації рішень міжнародними організаціями (с. 252-355); роль міжнародних регіональних організацій у сучасних міжнародних відносинах (с. 356-398). Така логіка сприяє досягненню головної мети дисертації – оцінці діяльності міжнародних регіональних організацій у глобальному політичному просторі, визначення їх місця та ролі в сучасній системі міжнародних відносин;

– *по-друге*, достатньо опрацьована дисертантом та адекватно використана в ході дослідження джерельна база з теми дослідження. Список використаних джерел (с. 411-466), що включає 612 позицій. Що важливо, було використано значну кількість найновіших англomовних наукових джерел, які опубліковані останніми роками, коли вже проявилось ускладнення конфліктогенності, гібридизація форм насильства та зросла міжнародна невизначеність;

– *по-третьє*, неупередженість аналізу, яку забезпечили використані у ході проведення дослідження методи аналізу (с. 24-28; 40-116). Вони утворили багаторівневу систему взаємопов'язаних принципів, підходів та методів наукового пізнання. У підсумку дисертант сформулював авторську цілісну теоретико-методологічну концепцію функціонування регіональних міжнародних організацій в умовах складної багатополлярності, де вони є не лише як союзами держав, а динамічними мережевими структурами («новий регіоналізм»), що інтегрують формальних і неформальних акторів та здійснюють горизонтальне управління транскордонними викликами;

– *по-четверте*, ретельна робота з понятійно-категоріальним апаратом дослідження та, відповідно, представлення/розкриття у дисертації змісту низки феноменів/явищ, пов'язаних з функціонуванням регіональних міжнародних організацій в умовах «нового регіоналізму»: малі оборонні союзи, безпековий мікрорегіоналізм та ін. Автор представляє авторське розуміння нової системи міжнародних відносин, в яку інтегрує регіональні організації – дедалі помітніші автономні центри регулювання міжнародних процесів на регіональному та міжрегіональному рівнях.

Щодо новизни результатів дисертації, консолідовано представленої на с. 29-31, то її можна позиціювати як достатню (у кількісному та якісному сенсах) для роботи рівня доктора наук. Відзначимо:

- 1) обґрунтований дисертантом теоретико-методологічний підхід до характеристики функціонування регіональних міжнародних організацій в умовах переходу до складної багатополлярності, коли вони є не просто союзами держав, а динамічними мережевими структурами («новий регіоналізм»);
- 2) виконаний комплексний сценарний аналіз та побудована прогностична модель трансформації архітектури регіональних безпекових інститутів багатостороннього співробітництва з урахуванням сучасних чинників підвищеної конфліктогенності, гібридизації безпекових загроз та дефіциту глобального консенсусу;
- 3) обґрунтований дисертантом концепт інституційної адаптивності регіональних організацій як їхньої здатності оперативно модифікувати внутрішні процедури, механізми прийняття та імплементації рішень в умовах кризових явищ без повної перебудови їхньої базової інституційної структури;
- 4) створену дисертантом цілісна авторська модель осмислення регіональних міжнародних організацій в умовах кризи глобального управління;
- 5) запропоновані автором критерії визначення ефективності діяльності міжнародних регіональних організацій, зокрема через призму проблеми легітимізму, мінімізації трансакційних затрат та реальної імплементації рішень;
- 6) підходи дисертанта щодо оцінки трансформації регіональних міжнародних організацій у самостійні центри регіонального політичного та безпекового управління в умовах кризи універсальних механізмів глобального врядування;
- 7) підходи дисертанта до аналізу взаємодії та ієрархічної взаємозалежності між глобальними та регіональними акторами міжнародних відносин;
- 8) аргументацію ролі регіональних інституцій як інститутів, які стабілізують міжнародну політичну систему, виконують комплекс нових функцій.

Інші наукові положення, які сформульовані у дисертації, рефераті та опублікованих працях, також містять елементи наукової новизни та удосконалюють сучасне наукове пізнання проблеми, що є предметом дослідження О. С. Кучика.

Теоретичне значення дисертації вбачається у авторській концептуалізації феномену інституційної адаптивності міжнародної регіональної організації, конструюванні моделі осмислення регіональних міжнародних організацій в умовах кризи глобального управління, побудові моделі мережевого управління стосовно сучасного регіоналізму. О. С. Кучик представив комплексні прогностичні сценарії еволюції архітектури регіональних організацій на перспективу до 2040 року. Удосконалено понятійно-категоріальну

матрицю дослідження багатостороннього співробітництва шляхом авторського дефініювання міжнародної організації. Особливо цінною є авторська класифікація міжнародних інституцій, де базовими критеріями визначено не територіально-географічний чинник, а ареал реального функціонального впливу, характер взаємодії з міжнародними акторами та рівень інституційної гнучкості (адаптивності). Помітним є внесок О. С. Кучика в теоретичне обґрунтування кризи легітимізму в діяльності міжнародних інституцій.

Практична цінність дисертації О. С. Кучика впливає з можливості використання результатів дослідження з науково-дослідною, аналітичною, прогностичною, навчальною та іншими цілями. Запропоновані підходи щодо регіональних міжнародних організацій створюють нові можливості для вироблення ефективних механізмів участі та розробки відповідних зовнішньополітичних стратегій для України.

У дисертації упорядковано та поглиблено наукові знання про регіональні міжнародні організації. Отримані результати сприяють розумінню реальних меж участі регіональних інститутів багатостороннього співробітництва у сучасній системі міжнародних відносин, виявити їх функціональні особливості та окреслити ключові чинники ефективності. Це має значення для формування нових дослідницьких підходів у вивченні діяльності інститутів багатостороннього співробітництва в контексті регіонального та глобального виміру міжнародного співробітництва.

Застосовний потенціал одержаних висновків і рекомендацій проявляється у можливості їх використання під час формування та реалізації зовнішньої політики України. Також результати дослідження можна використати у процесі підготовки навчально-методичного забезпечення, розробки лекційних курсів та семінарських занять, присвячених діяльності міжнародних організацій, зовнішньополітичної діяльності України, міжнародній безпеці, кризовому менеджменту та теорії міжнародних відносин.

Дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження О. С. Кучика містить посилання на літературу/джерела інформації (у випадках цитування), що є аргументом на користь висновку про академічну доброчесність автора дослідження.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Зміст і структура дисертації відповідає меті та завданням, які сформульовані дисертантом, а також відбивають її актуальність та наукову новизну. Дисертація характеризується логічним наповненням, зміст і структура якого забезпечує комплексність та системність опрацювання проблематики діяльності міжнародних регіональних організацій у глобальному політичному просторі, їх місця та ролі у сучасній системі міжнародних відносин.

Дисертація відзначається чіткістю **структури**. Вона складається зі вступу, п'яти розділів (поділяються на 14 підрозділів) й висновків до них, загальних висновків, списку використаної літератури.

У *Вступі* обґрунтовується актуальність теми дисертації, характеризується ступінь наукової розробки проблеми, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, визначається мета та завдання, об'єкт та предмет, методологія дослідження, вказується наукова новизна одержаних результатів, їх практичне значення, особистий внесок автора, наводяться дані про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У *Розділі 1 «Теоретико-методологічні засади політологічного аналізу регіональних міжнародних організацій»* (с. 40-116) систематизовано теоретичні підходи ідеалізму та політичного реалізму до трактування функціонування системи міжнародних відносин (с. 40-62); визначена роль міжнародних організацій у різних концепціях міжнародних відносин (с. 63-95); показано, як характеризуються регіональні міжнародні організації в сучасних концепціях теорії міжнародних відносин (с. 95-114).

У *Розділі 2 «Становлення та розвиток системи міжнародних організацій як складової міжнародного порядку»* (с. 117-192) досліджено проблему дефініювання поняття «міжнародна організація» в науковій літературі (с. 117-138); з'ясовано передумови виникнення та становлення міжнародних організацій як інститутів актуалізації інтересів держави (с. 138-161); представлено проблему класифікації міжнародних організацій у науковій літературі, визначено функції міжнародних організацій (с. 161-191).

У *Розділі 3 «Еволюція регіональних організацій в умовах трансформації міжнародної системи»* (с. 193-251) досліджено процеси формування та еволюцію системи ООН (с. 193-211); схарактеризовано регіональні організації як засіб (інструмент) актуалізації інтересів (с. 211-244); дано оцінку діяльності міжнародних регіональних організацій у процесі глобального управління (с. 244-250).

У *Розділі 4 «Механізми прийняття та ухвалення рішень міжнародних організацій»* (с. 252-355) дисертантом рішення міжнародних організацій схарактеризовані як інструмент їх діяльності (с. 252-289). Розглянуто правову природу рішень міжнародних організацій, а також проблему легітимізму їхньої діяльності (с. 289-325). Досліджено питання ефективності діяльності міжнародних організацій, імплементації їх рішень як засіб актуалізації мети діяльності (с. 325-353).

У *Розділі 5 «Політико-правова роль міжнародних регіональних організацій у сучасних міжнародних відносинах»* (с. 356-398) дисертант дослідив проблему співробітництва регіональних міжнародних організацій як частину системи ООН (с. 356-383), розглянуто трансформацію ролі та форм участі регіональних міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин (с. 383-397).

Логічним завершенням дисертації є ґрунтовні висновки (с. 399-410), формулювання яких заперечень не викликає.

Повнота викладу основних положень дисертації, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, рефераті та опублікованих

працях. Зміст дисертації та її висновки відповідають поставленим завданням. Відповідно до поставленої мети та завдань сформульовано основні результати і пропозиції, які мають теоретико-прикладне значення.

Основні результати належно представлені в опублікованих працях О. С. Кучика (61 наукова праця): 7 статей опубліковано в наукових виданнях, що входять у наукометричні бази Scopus та Web of Science, 18 – публікації в наукових фахових виданнях України та 6 – в іноземних наукових виданнях, 2 підрозділи в колективних монографіях, 20 тез доповідей, 8 – навчальних посібників. Показово, що публікації оприлюднювалися ритмічно, від 2005 року, що засвідчує стійкий інтерес автора до теми дисертації.

Констатуємо, що опубліковані наукові праці, дисертація та її реферат достатньо повно відбивають результати проведеного дослідження. Зміст реферату відповідає змісту дисертації та не містить інформації, що не наведена у дисертації.

Загалом, дисертаційне дослідження О. С. Кучика здійснено на високому професійному рівні. Водночас наявні кілька **побажань та зауважень**:

По-перше, у дисертації недостатньо представлено цілісне концептуальне розуміння автором змісту глобальної трансформації системи міжнародних відносин, хоча саме це поняття винесено у назву роботи й визначає широкий контекст дослідження. Автор звертається до окремих проявів сучасних системних змін – переходу до багатополарності, посилення геополітичної конкуренції, невизначеності, регіоналізації, кризи універсальних інститутів тощо, – а у висновках уже узагальнює їх як прояви системної трансформації сучасного міжнародного порядку. Водночас ці процеси не достатньою мірою об'єднані в авторську концептуальну конструкцію, яка б визначала зміст, структуру та параметри такої трансформації.

На нашу думку, доцільно було б у перших розділах роботи чітко визначити: що саме трансформується в сучасній міжнародній системі, які є рушійні сили та механізми цієї трансформації, якими є її основні прояви, напрями та наслідки, а також які з цих змін мають безпосередній вплив на регіональний рівень міжнародних відносин. У цьому контексті важливими складовими аналізу могли б бути криза ліберального міжнародного порядку, перехід до поліцентричної (багатополарної) системи, геополітична конкуренція, регіоналізація міжнародної політики, криза універсальних інститутів та інші системні процеси.

Відтак, проблема полягає не у відсутності згадок про глобальні трансформаційні процеси, а в тому, що не сформовано достатньо чіткої пояснювальної моделі, яка пов'язувала б ці процеси із трансформацією структурних і функціональних характеристик регіональних міжнародних організацій. Концептуальні підходи до дослідження глобальної трансформації та системних змін у міжнародних відносинах, представлені у працях закордонних учених (B. Buzan, G. Lawson, Ch. F. Doran, Ch. Reus-Smit, A. Anievas, A. Phillips,

Р. Musgrave та ін.). Вони могли б бути використані як теоретична основа для чіткішої концептуалізації автором глобальної трансформації сучасної системи міжнародних відносин, визначення її основних параметрів і механізмів та встановлення її взаємозв'язку з трансформацією ролі регіональних міжнародних організацій.

По-друге, потребує більшої уваги та концептуального розвитку питання інституційної спроможності регіональних міжнародних організацій. Автор звертається до проблем адаптивності, ефективності, функціональної спроможності та здатності організацій реагувати на нові виклики, а у висновках слушно наголошує на інституційній адаптивності як одній із ключових умов їхньої життєздатності. Однак ці положення не повною мірою інтегровані в цілісну систему пояснення того, чому за подібних трансформацій міжнародного середовища одні регіональні організації демонструють здатність адаптуватися, зберігати або посилювати свій вплив, тоді як інші втрачають функціональність та впливовість.

У цьому контексті особливого значення набуває визначення та систематизація комплексу чинників, які зумовлюють посилення або послаблення інституційної спроможності регіональних організацій, а також з'ясування механізмів їхнього впливу на здатність організацій приймати та реалізовувати рішення, адаптувати інституційні механізми й досягати поставлених цілей. У дисертації присутні окремі елементи такого аналізу (с. 215, 237, 240, 351), однак вони не набули достатнього концептуального узагальнення.

Вважаємо, що проблема інституційної спроможності та ефективності регіональних організацій мала б бути не лише окремим напрямом емпіричного аналізу, а частиною авторської концепції дисертаційного дослідження, у межах якої були б визначені ключові детермінанти інституційної спроможності, критерії її оцінювання та взаємозв'язок з адаптивністю, результативністю і впливовістю регіональних організацій.

По-третьє, попри те, що дисертація присвячена регіональним міжнародним організаціям, недостатньо реалізований їхній системний порівняльний вимір, хоча окремі елементи такого аналізу представлені, зокрема, у підрозділі 2.3. На нашу думку, порівняння мало б бути використане не лише для характеристики окремих організацій, а як інструмент перевірки сформульованих автором узагальнень щодо закономірностей їхнього функціонування, адаптивності та розвитку.

Застосування системного порівняльного підходу дало б змогу з'ясувати, наскільки виявлені автором закономірності є універсальними для регіональних організацій, а наскільки зумовлені специфікою конкретного регіонального середовища, інституційної моделі або складу держав-учасниць. Водночас це створило б підґрунтя для виявлення регіональних відмінностей та типологізації регіональних організацій, а за наявності чітко визначених критеріїв – для обґрунтування різних моделей їхнього функціонування та розвитку.

Особливо перспективним видається порівняння організацій різних регіонів – Африки, Близького Сходу, Європи, Латинської Америки та інших, – а також перевірка доцільності їхнього розмежування за ширшими макрорегіональними характеристиками, зокрема за лінією Глобальна Північ – Глобальний Південь. Однак принципово важливо було б не просто зафіксувати такі відмінності, а пов'язати їх із відмінностями в інституційній спроможності, адаптивності, результативності та міжнародному впливі організацій.

Уважаємо, що такий порівняльний вимір доцільно було б включити у підрозділі 2.3, що дало б змогу перейти від характеристики окремих організацій до ширших типологічних та пояснювальних висновків.

По-четверте, у публікаціях та дисертації автор систематично оперує поняттям «виклики», однак недостатньо представлено конкретні механізми і наслідки впливу новітніх глобальних викликів на функціонування та трансформацію регіональних міжнародних організацій. Дійсно, О. С. Кучик звертається до низки прикладів таких викликів (с. 29–30, 104, 195, 215, 220, 251, 354, 360 та ін.), однак переважно вони розглядаються як загальний ілюстративний контекст діяльності регіональних організацій. На нашу думку, принципово важливим є перехід від фіксації наявності викликів до з'ясування того, як саме конкретні глобальні процеси змінюють функції, інституційні механізми, пріоритети, адаптивність та роль регіональних організацій. Тобто, у нашому міркуванні ми робимо акцент на каузальному зв'язку: виклик → зміна середовища → трансформація функцій/інституцій/ролі регіональної організації.

Зокрема, доцільно було б показати, яким чином російсько-українська війна, стратегічне суперництво США і Китаю, пандемія COVID-19, міграційні кризи, кіберзагрози, зміни клімату, проблеми енергетичної безпеки та енергетичної бідності, стрімкий розвиток ІШІ та пов'язані з ним ризики, економічна фрагментація та інші сучасні виклики конкретно вплинули на діяльність регіональних організацій. Йдеться, зокрема, про з'ясування того, чи спричинили ці виклики якісь зміни: предметних сфер діяльності організацій, появу нових функцій і механізмів реагування, перегляд пріоритетів, інституційні зміни, посилення або, навпаки, послаблення їхньої ролі та впливовості тощо.

Особливого значення набуває порівняльний вимір цього аналізу, оскільки один і той самий глобальний виклик може мати різні наслідки для регіональних організацій залежно від їхньої інституційної спроможності, регіонального середовища, складу учасників, характеру внутрішньої взаємодії та наявних механізмів реагування. Відтак важливо було б не лише визначити перелік новітніх викликів, а й встановити диференційований характер їхнього впливу на регіональні організації та показати, які саме організації виявилися здатними до адаптації, які зазнали функціональної трансформації, а які – втратили спроможність ефективно реагувати на нові умови.

Вважаємо, що такий аналіз суттєво посилив би авторську концепцію, оскільки дозволив би розкрити не просто наявність сучасних викликів для регіональних організацій, а механізм їхнього впливу на трансформацію

регіональної інституційної архітектури, функціональну спроможність та роль регіональних організацій у сучасній системі міжнародних відносин.

По-н'яте, у дисертації сформульовано важливу концептуальну тезу про зростання ролі регіональних міжнародних організацій в умовах трансформації сучасного міжнародного порядку, однак, на нашу думку, масштабність цієї тези потребує більш ґрунтовного порівняльного та емпіричного обґрунтування. Автор переконливо характеризує кризу універсальних інститутів, посилення геополітичної фрагментації та децентралізації міжнародної системи й на цій основі обґрунтовує перетворення регіональних організацій на автономні центри безпекового та політичного регулювання, а також на важливі інструменти реалізації інтересів держав. Водночас такі висновки сформульовано значною мірою узагальнено — щодо регіональних організацій загалом.

На нашу думку, ключовим дослідницьким питанням у межах заявленої теми мало б стати не лише встановлення факту зростання ролі регіональних організацій, а й з'ясування умов, механізмів та меж цього зростання: чому за подібних глобальних трансформацій одні регіональні організації посилюють свою інституційну спроможність, адаптивність та міжнародний вплив, тоді як інші залишаються малоефективними, втрачають функціональність або не спроможні перетворити формальні повноваження на реальний міжнародний вплив.

Особливо важливим у цьому контексті є питання: чи справді регіональні організації загалом перетворюються на центральні елементи сучасної архітектури глобального управління, чи така трансформація є характерною лише для окремих типів організацій, регіонів або інституційних моделей. Сам автор у висновках виокремлює різні моделі їхнього майбутнього розвитку — від жорстких безпекових альянсів до гнучких мережевих організацій, а також наголошує на вирішальному значенні інституційної адаптивності.

Відтак, на нашу думку, дисертація могла б бути концептуально сильнішою, якби центральна теза про посилення ролі регіональних організацій була доповнена чіткими критеріями оцінювання такого посилення, порівнянням різних типів і регіональних моделей організацій та встановленням умов, за яких регіоналізація справді сприяє формуванню ефективних механізмів глобального управління. Це дозволило б перейти від загальної констатації зростання значення регіональних організацій до пояснення диференційованого характеру цього процесу, його меж та умов, за яких регіональні організації справді набувають статусу значущих акторів трансформованого міжнародного порядку.

Наведені міркування не впливають на позитивну оцінку дисертації О. С. Кучика, не знижують її наукової та практичної цінності. Висловлені побажання є дискусійними та спрямовані на активізацію наукового дискурсу щодо порушених у дисертації проблем. Робота виконана на високому теоретико-методологічному рівні, вважаємо її цілісною та завершеною. Вона відповідає

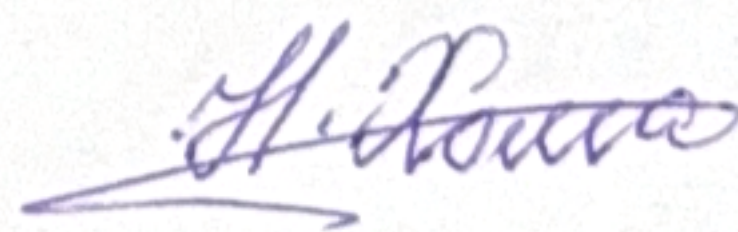
паспорту спеціальності 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку.

Тема дисертації є актуальною, її структура добре продумана, а матеріал викладений логічно та послідовно. Отримані у роботі наукові результати в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, що виявляється в авторській концептуалізації місця та ролі регіональних міжнародних організацій в умовах глобальної трансформації системи міжнародних відносин. Основні результати належно представлені в опублікованих працях здобувача. Висновки до розділів, загальні висновки дисертації є обґрунтованими, а пропозиції мають практичну значущість. Зміст реферату відповідає змісту дисертації та не містить інформації, що не наведена у її тексті.

Відтак, представлена до захисту дисертація О. С. Кучика «Регіональні міжнародні організації в умовах глобальної трансформації системи міжнародних відносин» є самостійним і оригінальним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, отримані автором нові науково обґрунтовані результати в галузі політичної науки. Дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024, № 928 від 30.07.2025). Дисертація відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами, внесеними наказом МОН України № 759 від 31.05.2019). Відтак автор дисертації – Кучик Олександр Сергійович – на підставі публічного захисту заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку.

Офіційний опонент –

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету
«Львівська політехніка»

Наталія ХОМА

Підпис Наталії ХОМИ засвідчую

ПРОРЕКТОР

НИКОЛА

ЛОГОЙДА